

50 jaar werk in het Waasland: Transcriptie

2009

Interview met Monique Ten Hartog door Hilde Pauwels

30 maart 2009

Fragmenten

00:03

Ik begon te werken op mijn veertiende. Ik wou graag verpleegster worden. Mijn broers mochten niet verder studeren, dus ik zeker niet. Daarmee, je ging toen van school af en naar de fabriek. Dat is vroeg, want je bent eigenlijk nog maar een kind. Maar je voelt je wel groot, want je werkt op het fabriek. Je kon er niets van, het was logisch dat je in de brei ging werken. In elke straat was er wel een fabriekje, automatisch verzeilde je daar. Je mocht eerst wat afnaaien, wat prutswerk doen. Dan werd het tijd om iets anders te leren. Dan werd je snijdster, triplockster of stikster. Daar koos je zelf niet voor, als er een stikster nodig was, werd de eerstvolgende een stikster. Zo ben ik eerst beginnen stikken. Dan waren er genoeg en zegden ze me dat ik triplockster kon worden en het moest aanleren. Dat heb ik tot mijn 54 jaar gedaan. In het begin verdiende ik elf frank per uur.

02:22

06:42

Bij Cockelbergh werkte ik graag vanaf de eerste dag tot de laatste. De sfeer op het werk was goed, iedereen hielp iedereen. Als je een probleem had, kon je dat vertellen. Het werd niet voort verteld. Er was wel al eens kletterende ruzie, maar de dag erna was zoiets weer over. Er werkten 149 mensen. Madam Cockelbergh noemde ons haar kinderen. Er waren altijd vluchtwegjes waardoor je naar buiten kon. We werkten toen per stuk, niet per uur. Als er iemand van de markt kwam met een mooi bloesje, gingen we soms met drie of vier naar de markt om ook een bloesje te kopen. Dan waren we om half negen op het werk en niet om acht uur. Mijn marktmanen zijn daar, zegde madam Cockelbergh dan. Het kon, want we werkten per stuk. Daarna haalden we dat in, om ter rapst. Moest je naar het stadhuis of de kapper, dan kon dat. We gingen gewoon weg en kwamen terug, we moesten dat niet vragen. Als onze naalden kapot waren, moesten we zelf andere meebrengen. Het stukwerk werd in boeken geschreven, we hadden er twee nodig die we zelf moesten kopen. De snijdsters moesten zelf hun schaar meebrengen en laten slijpen. In de vakbond was ik militant en délégué. We bespraken die dingen en dan bleek dat zoiets niet mocht. Het is dan afgeschaffd. Ook het stukwerk werd afgeschaffd. Toen werkten we per uur, toen gingen we niet meer lopen, dan was het uit de baas zijn zak. Vroeger was het uit onze zak. Het was anders, dan zaten we niet meer te werken gelijk zot, we werkten gewoon door. Er was altijd werk, hopen werk. Ik heb niet anders geweten dan dat er hopen werk was. We werkten voor C&A, België, Duitsland, Frankrijk, Nederland. Met de grenzen open te zetten is het verminderd in de brei. Dan moesten we alleen nog voor België werken.

Rek. 091-0007009-54
BTW BE 0206.460.639

Lamstraat 113
9100 Sint-Niklaas

erfgoedcel@interwaas.be
www.erfgoedcelwaasland.be

T 03 500 47 55

De Erfgoedcel Waasland maakt deel uit van het intergemeentelijk Samenwerkingsverband Land van Waas (Interwaas) en wordt ondersteund door de Vlaamse overheid en de steden en gemeenten Beveren, Kruikebeke, Lokeren, Moerbeke, Sint-Gillis-Waas, Sint-Niklaas, Stekene, Temse, Waasmunster en Zwijndrecht.

9:28

10:01

Midden in de vakantie werden de boeken neergelegd. Het was niet echt een klop, we hadden het zien aankomen. Van een reorganisatie kun je nog zeggen, ja. Maar dan kwam de tweede. En uiteindelijk, alles wat er afviel van werk, er kwam niets meer bij. We waren nog met 23 en moesten maar af en toe gaan werken. Dan zie je zoiets aankomen. We wisten dat ze het heel moeilijk hadden. Zo moesten we om stikzijde en knoppen naar Veritas, omdat ze dat van de leveranciers niets meer kregen. We zagen het dus wel aankomen. Bij mij kwam dat over als 'dat was het'. Ik was toen net 50 jaar geworden. Ik vroeg me af wat ik met mijn leven moest aanvangen. Dan vroegen ze bij De Poortere mensen, die hadden veel werk. Er waren 97 werknemers. De oude mevrouw zegde dat vrouwen vanaf vijftig jaar niet meer willen werken. Ik dacht o, mijn frank viel. Ik ging er naar toe, zegde dat ik bij Cockelbergh failliet was gedraaid maar graag nog een paar jaar zou werken. Daar heb ik nog enkele jaren gewerkt."

11:57

15:16

Het werk zelf was eentonig. Het was bandwerk, je kreeg een hele hoop werk in de bak naast u, dat werkte je af en je gooide het in een andere bak. Dat was altijd hetzelfde. Door het eentonige werk kreeg je last in je nek en schouders. Bij Cockelbergh hadden we geen ergonomische stoelen. Het was een keukenstoel van hier en een stoel uit een andere fabriek van daar. Je zat niet comfortabel. Lawaaihinder was er niet zoveel, we konden praten. Bij Cockelbergh kwam er een bedrijfsleider die invoerde dat je in de ochtend een kwartier kreeg om een appel te schillen of iets op te eten. Ook in de namiddag kregen we een kwartier. 's Middags kregen we een half uur. Vroeger, als we naar het toilet moesten, was dat buiten. Winter en zomer. Doortrekken kon niet, er was een emmer die we moesten vullen en meenemen. Toiletpapier moesten we van thuis meebrengen. Later is er een refter gebouwd, met ook toiletten. We hadden toen ook een microgolf voor als iemand iets wou warmen. Dat was goed, maar lang heeft het niet meer geduurd. Stress hadden we niet, we kwamen goed overeen en iedereen had wel wat te vertellen. Iedereen had wel wat meegemaakt. Of al was het maar het kuisen van de badkamer of iets dat je op tv gezien had. Zo ging dat. Ik ging elke avond naar de academie. Als ik dat vertelde, merkten ze op dat ik niet op mijn plaats zat in het bedrijf. Dat was waar, ik had het veel verder kunnen brengen. Maar omdat er thuis over niets anders werd gepraat. Mijn leraar van de academie was maar een jaar ouder dan mij, dan dacht ik: die zijn naar Gent geweest om kunstonderwijs te volgen, nu zijn dat leraren. Dan dacht ik soms wel eens: waarom hebben ze vroeger nooit tegen mij gezegd dat er andere dingen waren. Ik wist alleen dat je nog voor verpleegster kon leren, maar dat mocht niet van thuis. Je geraakte in de brei en dat is een straatje zonder einde. Ik zag het verschil tussen de meisjes op het werk die het over de keuken, badkamer en behanger hadden. In de academie en op de school waar ik talen leerde, had ik een andere omgeving en waren er andere gesprekken. Maar ik zat in de brei en bleef daarin. Nu heb ik daar erge spijt van. Ik zeg niet dat ik mijn leven vergooide, ik heb een gelukkig leven. Nu nog, vroeger ook. Maar qua werk heb ik wel mijn leven wat vergooid. Mijn dochters gingen ook aan het werk in de breisector, ze gingen naar de herscholing. Het waren breisters. De ene is nu bedrijfsleider in een

grote traiteur, de andere doet de bureau van een bedrijf waar ze stellingen zetten, ze heeft drie man onder haar. Zij zagen dat er geen toekomst meer in de breisector was en dat ze moesten zoeken naar iets anders. Ze hebben zich opgewerkt, in onze tijd kon dat niet. Opklimmen naar bandwerkster zag ik niet zitten, zeker niet in de brei. Want dan moet je met de werkvloer en de baas overeenkomen, en dat botste wel eens. Je zit tussen de twee vuren, dat was het me niet waard. Als ik daar nu op terugkijk, waren dat verloren jaren. Ik had er de capaciteiten voor om iets anders te doen.

20:40

24:32

Altijd in dezelfde houding zitten, ik had er veel last van. Ik nam modderbaden en tractie en massage. Ik ging bij een sportdokter, hij zegde dat het gewoon niet zou mogen dat je urenlang op een keukenstoel moet zitten in dezelfde houding. Ergonomisch is dat niet verantwoord. Het zou verboden moeten worden. Ik kreeg soms vijftig behandelingen, dan ging het weer even beter. Daarna zat ik terug in dezelfde houding. Medicatie heb ik nooit genomen. Soms stikte iemand wel eens in zijn vinger, of iemand stak zijn vinger soms in de breimachine en dan was de nagel er uit. Dat is het zwaarste dat ik gezien heb in die 25 jaar. Gevaarlijk was het dus niet. Het was wel gevaarlijk op een andere manier. We hadden een weversdak: glas, hout, glas hout. Zolang ik er werkte, zat er een loodgieter op het dak. Op een dag, toen iedereen naar huis was, viel het dak naar beneden. Hadden we er toen gezeten, dan was het dak op onze kop gevallen. Dat was dus wel gevaarlijk.

26:19

39:40

Recupereren na het werk was er niet bij. Dat was naar huis gaan, onderweg boodschappen doen en dan beginnen koken voor vier. Dan wat met de kinderen bezig zijn, en het huishouden doen. Ik heb ook altijd zelf geschilderd en behangen. Dus veel tijd om plat te liggen was er niet. Ik maakte ook zelf kleren voor mij en mijn kinderen. Gisteren had ik het er nog over. Als ik bedenk wat ik allemaal heb gedaan, dan weet ik niet waar ik alle energie haalde om dat allemaal te doen. Nu ben ik met pensioen, ik ben de hele dag thuis. Vandaag doe ik dit, morgen dat. Toen moest het.

40:38

43:37

Bij de combinatie van gezin en arbeid stond je niet stil. Je had gedaan met werken, ging de kinderen van school halen, je stapte de bus op, stapte af en dan deed je boodschappen. Als mijn kinderen een s niet bij mij waren, vroegen ze waar mijn kinnekes waren. Want ze waren altijd bij mij. Dan kookte ik, ik hielp wat het met huiswerk en speelde met hen. Dan moest je nog aan de afwas beginnen, afwasmachines waren er nog niet. Je stond daar niet bij stil, het was zo. Vroeger, in het begin toen mijn kinderen er al waren, had ik nog geen wasmachine. Dat was wassen met de hand. Daarna kwamen er wasmachines, maar het was nog niet zo dat je de was er in stopte en het er half droog kon uithalen en nog even in de droogkast stoppen. Het waren machines waarin je dat instopte, je haalde de was er nat uit. We hadden een wieserke waar we de was instopten om te wiesen, dan hingen we dat op. In de winter

was dat binnen, in de zomer buiten. Ik heb ook nog kleren genaaid voor mijn kinderen, ik breidde truien voor ons vieren. Behangen en schilderen deed ik ook. Het was hard werken, maar op die moment zie je het niet als hard werken, het is je leven. Dan gaat het ene kind weg, dan het andere. Dan ben je nog met twee. Dan is het rustiger. Er was dan ook veel werkloosheid. Ook dan moest ik mijn werk doen, want ze belden soms 's avonds met de vraag of ik de volgende dag kon komen. Dus je kon niet zeggen: morgen ga ik dat doen, het moest af zijn.

45:54

59:00

Er was bij Cockelbergh nooit een vertegenwoordiger, het werk liep vanzelf binnen. Er ging niemand rond, behalve bij de overname door mijnheer Paquets. Dan was er wel iemand, maar die bracht nooit werk binnen want het werd altijd maar stiller in de sector.